Załącznik nr 4 do Zarządzenia Nr RD/Z.0201-3/2020

KARTA KURSU

Nazwa	Dezinformacja i wojna informacyjna
Nazwa w j. ang.	Disinformation and information warfare

Koordynator	Prof. dr hab. Olga Wasiuta	Zespół dydaktyczny
		prof. dr hab. Olga Wasiuta dr Emilia Musiał
Punktacja ECTS*	5	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest zapoznanie studentów z istotą, mechanizmami i konsekwencjami dezinformacji oraz wojny informacyjnej w kontekście bezpieczeństwa narodowego. Studenci zdobywają wiedzę dotyczącą psychologicznych, społecznych i technologicznych uwarunkowań manipulacji informacją, uczą się identyfikować techniki dezinformacyjne oraz poznają metody przeciwdziałania zagrożeniom informacyjnym na poziomie państwa i społeczeństwa.

Warunki wstępne

Wiedza	Podstawowa wiedza z zakresu bezpieczeństwa narodowego, komunikacji społecznej oraz funkcjonowania systemu medialnego.
Umiejętności	Umiejętność analizy informacji i krytycznego myślenia.
Kursy	Wprowadzenie do bezpieczeństwa narodowego.

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	**W01:** Zna i rozumie pojęcia dezinformacji, propagandy i wojny informacyjnej. **W02:** Rozumie psychologiczne i społeczne mechanizmy manipulacji informacją. **W03:** Zna narzędzia i kanały rozpowszechniania dezinformacji. **W04:** Zna strategie przeciwdziałania dezinformacji stosowane przez państwa i organizacje międzynarodowe.	K1_W02 K1_W03 K1_W05 K1_W06

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	**U01:** Rozpoznaje techniki manipulacji i dezinformacji w przekazach medialnych. **U02:** Stosuje podstawowe metody fact-checkingu i OSINT do weryfikacji informacji. **U03:** Analizuje kryzysy informacyjne i proponuje adekwatne działania zaradcze. **U04:** Pracuje zespołowo nad rozwiązaniem problemów związanych z bezpieczeństwem informacyjnym.	K1_U02 K1_U03 K1_U04

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	**K01:** Jest świadomy znaczenia rzetelnej informacji dla bezpieczeństwa państwa. **K02:** Wykazuje odpowiedzialność społeczną w zakresie przeciwdziałania dezinformacji. **K03:** Potrafi krytycznie oceniać źródła informacji i ich wpływ na społeczeństwo.	K1_K01 K1_K02 K1_K04

Organizacja							
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach					
		A	K	L	S	P	E
Liczba godzin	20	10					

Opis metod prowadzenia zajęć

- wykład informacyjny z elementami dyskusji
- analiza studiów przypadków
- praca w grupach
- symulacje i gry decyzyjne
- warsztaty fact-checkingowe i OSINT
- debata oksfordzka
- prezentacje studentów

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne

W01							+	+	+	+		+	
W02							+	+	+	+		+	
W03							+	+	+	+		+	
W04							+	+	+	+		+	
U01							+	+	+	+		+	
U02							+	+	+	+		+	
U03							+	+	+	+		+	
U04							+	+	+	+		+	
K01							+	+				+	
K02							+	+				+	
K03							+	+				+	

Kryteria oceny	• Egzamin pisemny: 50% • Projekt grupowy (symulacja lub analiza kampanii dezinformacyjnej): 25% • Aktywność na zajęciach i udział w dyskusjach: 15% • Krótka praca pisemna lub prezentacja: 10%

Uwagi	Liczba nieobecności przekraczająca ustalony przez prowadzącego próg może skutkować brakiem zaliczenia zajęć lub niedopuszczeniem do egzaminu. Prowadzący przedmiotu reguluje tę kwestię we własnym zakresie.

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykłady (30 h)

1. Teoretyczne podstawy propagandy, walki informacyjnej i dezinformacji
2. Dezinformacja i propaganda w kontekście zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa
3. Operacje psychologiczne (PSYOPS) jako podstawa wojny informacyjnej
4. Wielowymiarowość dezinformacji w wojnie : wybrane przykłady stosowania dezinformacji jako narzędzia wojny
5. Państwowi aktorzy dezinformacji – strategie i doktryny (np. Rosja, Chiny)
6. Operacje wpływu w procesach wyborczych (USA, Europa)
7. Rosja wobec państw Europy Środkowej i Wschodniej: zagrożenia pozamilitarne
8. Mass-media narzędziem wpływu informacyjnego na społeczeństwo
9. Media tradycyjne i konwergentne jako narzędzie do implementacji agresji informacyjnej
10. Wykorzystanie globalnej sieci internetowej jako nowe narzędzia prowadzenia wojen informacyjnych we współczesnym świecie
11. System symboliczny rosyjskich działań propagandowych
12. Psychologiczne podstawy dezinformacji
13. Boty, trolle i farmy trolli – automatyzacja wpływu
14. Deepfake, AI i syntetyczne media w dezinformacji
15. Prawo, regulacje i przeciwdziałanie dezinformacji – UE, NATO, platformy cyfrowe
16. Przyszłość wojny informacyjnej – AI, personalizacja przekazu, wojna kognitywna

Ćwiczenia (15 h)

1. Wprowadzenie do dezinformacji – analiza studiów przypadków.
2. Mechanizmy psychologiczne manipulacji (rozpoznawanie chwytów manipulacyjnych w przykładowych nagłówkach i postach).
3. Mechanizmy społeczne – bańki informacyjne i spirala milczenia.
4. Narzędzia i kanały rozpowszechniania dezinformacji – OSINT i analiza botów.
5. Przeciwdziałanie dezinformacji – narzędzia i metody fact-checkingu i krytycznej analizy źródeł.
6. Reakcja instytucjonalna (rola NATO, UE i państw w ochronie przed dezinformacją) – symulacja sztabu kryzysowego.
7. Gra strategiczna i debata oksfordzka (integracja wiedzy, zastosowanie umiejętności w praktyce).

Wykaz literatury podstawowej (do wyboru)

1. Banasik M., Bocheńska W., Dziubaczka W., Bodziony A.*, Prawne aspekty walki z dezinformacją i fake newsami w przestrzeni internetowej*, „Rocznik Administracji Publicznej" 2025, nr 11(1), s. 9-17.
2. Batorowska H., Klepka R., Wasiuta O., Media jako instrument wpływu informacyjnego i manipulacji społeczeństwem. Wydawnictwo Libron, Kraków 2019.
3. Darczewska J., Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku, Warszawa 2014.
4. Januszko-Szakiel A., Dezinformacja jako narzędzie medialnej manipulacji świadomością. W: Manipulacja pedagogiczno-społeczne aspekty.: Część I. Interdyscyplinarne aspekty manipulacji, (red.) J.Aksman, Oficyna Wydawnicza AFM Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne Sp. z o.o., 2010.
5. Kizińczuk S., Techniki manipulacji. Poznaj techniki manipulacji i już nigdy nie daj się „wpuścić w kanał". Wydawnictwo Złote Myśli, Gliwice 2015.
6. Wasiuta O., Wasiuta S., 2018, Medialna manipulacja informacją w wojnie hybrydowej Rosji przeciwko Ukrainie. [w:] Medialne obrazy świata: wybrane problemy społeczno-polityczne w mediach, (red.) R.Klepka. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2018, s.77-105;
7. Wasiuta O., Wasiuta S., Propaganda rosyjska i dezinformacja jako narzędzie manipulacji w wojnie hybrydowej przeciwko Ukrainie. [w:] Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego. O. Wasiuta, P. Mazur (red.), Wydawnictwo KUL, Stalowa Wola 2017, s.57-85.
8. Dezinformacja w czasach kryzysu. Red. nauk. Karina Stasiuk-Krajewska, Michał Wenzel. Toruń Wydaw. Adam Marszałek, 2024.
9. Karolina Kuśmirek. Działania informacyjne Federacji Rosyjskiej w 2023 roku. „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego", nr 30 (2024): 79-95.
10. Filip Bryjka, Agnieszka Legucka. Działania UE na rzecz walki z rosyjską dezinformacją na temat wojny na Ukrainie i budowanie odporności UE na wyzwania w sferze informacyjnej. [W:] Unia Europejska wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę. Pod red. Jolanty Szymańskiej, 141-152. Warszawa : Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 2024.
11. Łukasz Olejnik. Propaganda : od dezinformacji i wpływu do operacji i wojny informacyjnej. Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 2024.
12. Bezpieczeństwo informacji na początku III dekady XXI wieku : wybrane aspekty. Red. nauk. Bartłomiej Terebiński ; [aut.: Bartłomiej Terebiński, Michał Chmiel, Wioletta Abratkiewicz, Edyta Palak, Patrycja Tchórz, Bogumiła Chilczuk, Emil Gontarczyk]. Warszawa : ASzWoj, 2023.
13. Rett R. Ludwikowski. Dezinformacja i politycznie ukierunkowana informacja. Historyczne tło chaosu informacyjnego towarzyszącego wojnie Izraela z Hamasem i aktom terroryzmu krajowego. „Krakowskie Studia Międzynarodowe", nr 2 (2023): 11-25.
14. Nikola Szymańska. Dezinformacja jako narzędzie manipulacji medialnej. „Roczniki Studenckie Akademii Wojsk Lądowych". R. 7 (2023): 31-38.
15. Karolina Kuśmirek. Działania dezinformacyjne i propagandowe Federacji Rosyjskiej – przykłady. „Przegląd Sił Zbrojnych", nr 4 (2023): 64-69.
16. Łukasz Małecki. Fake news jako front wojny w Ukrainie. „Studia Ukrainica Posnaniensia", z. 11, [cz.] 2 (2023): 57-70.
17. Zagrożenia bezpieczeństwa informacyjnego : przejawy i przeciwdziałanie. Red. nauk. Stanisław Topolewski, 32-63. Siedlce : Uniw. Przyrodniczo-Humanistyczny, 2023.
18. Jakub Szydelski. »Goworit Sputnik« : analiza technik propagandowych z narracji »Sputnik International« w kontekście wojny informacyjnej. „Studia Socjologiczno-Polityczne", nr 1 (2023): 115-135.
19. Tomasz Gergelewicz. Informacja sygnalna : katalog obszarów działań antydezinformacyjnych. Warszawa : ASzWoj, 2023.
20. Dominika Chmielewska. Nie tylko żołnierze i karabiny : dezinformacja jako istotny element wojny w Ukrainie na przykładzie fake newsów i prorosyjskich narracji rozpowszechnianych w polskich mediach. „Media i Społeczeństwo", nr 18 (2023): 34-52.
21. Andrzej Skwarski. »Operacja specjalna« na Ukrainie w świetle rosyjskiej dezinformacji". W: Współdziałanie formacji wojskowych i podmiotów układu pozamilitarnego w obszarze bezpieczeństwa powszechnego. Red. nauk. Waldemar Kaak, Waldemar Kawka, Izabela Nowaczyk, Waldemar Zakrzewski, 141-155. Gorzów Wielkopolskie : Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, 2023.
22. „Papierowa wojna" : czyli o mniej znanych aspektach pewnej znanej klęski wojennej propagandy".

Wojciech Mazur. Relacje Międzykulturowe – Intercultural Relations, t. 7, nr 1(13) (2023): 58-76. https://doi.org/10.12797/RM.01.2023.13.04
23. Izabela Albrycht, Faustine Felici, Michał Krawczyk, Kamil Mikulski, Tomasz Piekarz, Jakub Tuszyński, Anastazja Wiśniewska, Europa wobec dezinformacji - budowa odporności systemowej w wybranych krajach. Raport. Instytut Kościuszki, Kraków 2021.

Wykaz literatury uzupełniającej

1. Aleksandrowicz T.R., *Podstawy walki informacyjnej*, Editions Spotkania, Warszawa 2016.
2. Kaczmarek K., *Konsekwencje dezinformacji: przegląd wybranych narzędzi i technik manipulacji*, „Bezpieczeństwo Narodowe" 2024, nr 45, s. 11-27.
3. Wachowicz M., *Ujęcie teoretyczne pojęcia dezinformacji*, „Wiedza Obronna" 2019, nr 1-2, s. 226-253.
4. Żebrowski A., Szkurłat I., *Wojna informacyjna w globalnej przestrzeni bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI wieku (wybrane aspekty)*, „Polityka i Społeczeństwo" 2023, nr 2(21)/2023, s. 310-234.
5. Kaźmierczak, D., *Walka informacyjna we współczesnych konfliktach i jej społeczne konsekwencje*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Securitate" 2017, nr 7, s. 111-129.
6. Rajczyk R., *Nowoczesne wojny informacyjne*, Difin, Warszawa 2016.
7. Stasiuk-Krajewska K., Wenzel M. (red.), *Dezinformacja w czasach kryzysu*, Wydaw. Adam Marszałek, Toruń 2024.
8. Albrecht I. i in., *Europa wobec dezinformacji – budowa odporności systemowej w wybranych krajach*, Instytut Kościuszki, Kraków 2021.
9. *Dezinformacja: 10 kroków, by chronić siebie i innych*, https://www.europarl.europa.eu/topics/pl/article/20250603STO28720/dezinformacja-10-krokow-by-chronic-siebie-i-innych.
10. *Chroń się przed dezinformacją*, https://www.nask.pl/dezinfo.
11. *Dezinformacja - czym jest i jak ją zweryfikować*, https://cyberprofilaktyka.pl/blog/dezinformacja---czym-jest-i-jak-ja-zweryfikowac_i23.html.
12. Pratkanis, E. Aronson, *Wiek propagandy*, PWN, Warszawa 2004.
13. *Jak walczymy z dezinformacją*, https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/jak-walczymy-z-dezinformacja.
14. *EUvsDisinfo*, https://euvsdisinfo.eu/.
15. Wspólny Komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i KomitetuRegionów: *Plandziałania na rzecz zwalczania dezinformacji*, 5.12.2018r., https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/PL/ALL/?uri=CELEX:52018JC0036.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	20
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	10
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	5
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	5
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	10
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	10
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	20
Ogółem bilans czasu pracy		80
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		5